

אוצרות פסקי

אגרות משה

בהלכות מזוזה

והוא

פסקי הלכות שעולים מתשובות אגרות משה

ופסקי דינים מכתבי תלמידים

נלקט ונערך ב"ה על ידי

הרב גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס גם אני אודך

הרב יעקב אהרן סקוצילס

מח"ס אהל יעקב

תמוז תשפ"א

©

כל הזכויות שמורות

המערכת מקבלת מאמרים ותשובות

בשמחה רבה

בכתובת:

ת.ד. 539 בני ברק

טלפון: 052-7128536

7128536@gmail.com

פסקי אגרות משה הלכות מזוזה

והוא פסקי הלכות שעלו מתוך ספרי שו"ת אגרות משה וספרי תלמידיו
נערך ונכתב על ידי
הרב גמליאל הכהן רבינוכיץ שליט"א
הרב יעקב אהרן סקוצילס שליט"א
אין לסמוך על המסקנות הנכתבים כאן לפני שמעיינים במקור ההוראה

<p>מזוזה בכניסה לבנין מגורים או מחסנים משותף עם גויים</p> <p>כניסה לבנין מגורים שדרים שם יהודים וגויים יש לקבוע שם מזוזה, וכן מחסנים וכדומה אפילו אם משותפים עם גויים קובעים שם מזוזה, ובלבד שאין חשש שיהא נזק למזוזה^א. (אהלי ישרון הערה 12).</p> <p>דירה שכור לפועל נכרי</p> <p>ישראל ששכר דירה לצורך פועל נכרי פטור ממזוזה. (אהלי ישרון הערה 14).</p> <p>חדר שכור מגוי בבית ישראל</p> <p>חדר שגוי רוצה לשכור לצורך עצמו בבית ישראל פטור ממזוזה, מיהו שאר חדרים בבית זה חייבים במזוזה. (אהלי ישרון הערה 16).</p>	<p>ישראל שמאחסן חפציו במחסן של גוי ישראל שהביא את חפציו למחסן של גוי כדי לאחסן אותם שם פטור מלקבוע מזוזה אפילו אם הוא משלם שכירות עבור המחסן להגוי עבור זה שהוא מאחסן לו חפציו. (אהלי ישרון הערה 17).</p> <p>לקבוע מזוזה בבית של גוי בבנין בבעלות של ישראל</p> <p>ישראל שיש לו בנין מגורים אין לקבוע מזוזה בכתים שדרים בהם גויים אא"כ חושש לאיבה. (רמ"א סימן רצ"א סעיף ב'). מיהו אם הגוי רוצה לעקור משם מותר לקבוע מזוזה על הדלת של הגוי, וכן אם הישראל מקבל שכר עבור הדירה ואין הגוי רוצה לעקור את מקומו, מותר לקבוע שם מזוזה. (שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א' סימן קפ"ד).</p>
--	---

א. והנה מצאנו שנחלקו הראשונים אם חייב לקבוע מזוזה במקום שיש שותפות עם גויים, ראה בבית יוסף בבדק
הבית ריש סימן רפ"ו, ובערוך השלחן (סעיף ב') כתב שגלע"ד לדינא כיון שהוא ספק תורה בחצר שדרים שם
ישראלים ועכו"ם חייב החצר במזוזה אם לא שהעכו"ם אינם מניחים ועוקרים אותה אבל בעינינו ראינו שהם
מניחים לקבוע מזוזה ואינם מקפידים.

חדר מיוחד לכביסה פשוט שבכל אופן הוא חייב במזווה⁷. (שו"ת אגרות משה חלק ב' יורה דעה סימן קמ"א ריש ענף ב')
 חדר מיוחד עבור עשיית כביסה, שיש בתוכו מכונת כביסה וכדומה, חייב במזווה², ומן הראוי שהמכונה עצמה לא תהיה בכיוון הדלת³. (אהלי ישרון הערה 22-32).

חדר שמשחקים בתוכו ילדים אפילו אם לא מאחסנים בתוכו צעצועים וכדומה חייב במזווה⁴. (אהלי ישרון הערה 24).
 חדר מיועד למשחקי ילדים
 מחסן (מקלט) אם חייב במזווה
 בבתים של אוצרות יין ושמן וכלים בין שצריך ליכנס שם לפעמים קרובין ובין הניחו שם יין להתיישן כמה שנים שלא יצטרך ליכנס שם לפעמים אף לא שנה שלימה

ב. וטעמו משום שהיום הבגדים אינם אלא מלוכלכים ולא מטונפים, אמנם בספר שערים המצויינים בהלכה הוספות (סימן י"א אות י"ז) פסק שפטור ממזווה.

ג. בשו"ת שבט הקהתי (ח"ב סי' רצ"ו) – "ראיתי בכמה אחרונים שכתבו דחדר הכביסה פטור ממזווה כיון שמחזיקים בה תמיד בגדי הקטנים המלוכלכים בצואה, ונפיש שם זוהמה והמקור הוא הב"ח ביור"ד (סי' רפ"ו) עיי"ש. ברם נראה דבזמן האחרון שחלק גדול אין משתמשין בחתולי נייר וזורקים אותם אחר שימושם ואע"ג דלפעמים מטנפין הקטנים גם בגדיהם ומונחים בחדר הכביסה מ"מ אם רוב פעמים לא נפיש זוהמה שם יש לחייב חדר הכביסה במזווה. וכ"כ הגר"א נבנצל שליט"א הודפס בשו"ת מציון תצא תורה.

ן עיין בשערים מצויינים בהלכה (ס' י"א קו"ע סעיף י"ז), קונטרס המזווה (ס' רפ"ו ס"ק ק'), ועיין בירור הלכה עמ' קע"ד שחזור), אמת ליעקב (י"ד הערה 203, שו"ת דברי חכמים י"ד 110), וכן סבר ר' משה ביק (שו"ת דברי חכמים י"ד 110), ועיין בשבט הלוי (חלק ב' ס' קנ"ב אות ג') שכתב שרק פטור אם אינו ד' על ד'. מיהו כדעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כך פסק בתשובות והנהגות (חלק ב' ס' תקמ"ח), וכן דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (שו"ת דברי חכמים י"ד 110, ספר הבית ס' כ' סוף הערה כ"ה), ובעל שבט הקהתי (חלק ב' ס' רצ"ו), והגאון רבי נסים קרליץ שליט"א (לקט הלכות מזווה פרק ג', ע' שערי מזווה פרק ב' הערה י"ט) נקט שקובע בלי ברכה, וכעין זה כתב במגילת ספר (על י"ד ס' ל"א אות ב') שאם יש רק מכונת כביסה קובע בלי ברכה, ועיין בחיי הלוי (חלק ב' ס' ס"ז אות י"ג).

ד. והנה בש"ך (סימן רפ"ו ס"ק ב') כתב דהיכא דליכא חד מהנך כגון מתבן כו' וכל אחד מהנך אפילו אינם דרים שם ממש כיון דיוצאין ונכנסין בו חשיב בית דירה

בשו"ת אבני ישפה (ח"א סי' ר"ט סוף ענף ב', ח"ב סי' פ' ענף ה' ד"ה ובשו"ע) הביא שאמר לו בעל המנחת יצחק זצ"ל שאין כוונת הש"ך הנ"ל סי' רפ"ו ס"ק ב' לומר שנכנסים ויוצאים בתדירות, רק העיקר שאינו סגור במסמרים, וסגי שנכנסים אפילו לפעמים, ולכן באופן זה יניח מזווה על המקלט. אמנם לענין ברכה אמר שעדיין יש לדון.

ומאידך הגריש"א זצ"ל הובא שם אמר שכוונת הש"ך הוא בנכנסים ויוצאים בתדירות, ואם לא עושים כן אין שום חיוב של מזווה. וכן בקובץ מבית לוי בענייני יו"ד (עמוד רס"ז אות ב') פסק שמחסנים חייבים במזווה, אבל לא יברך על קביעתה. וכל זה במחסנים משתמשים בהם בקביעות, אבל אין חיוב לקבוע מזווה במחסן המשמש לעתים רחוקות בלבד, וע"כ במקלט שאין משתמשים בו בקביעות, רק לעתים רחוקות פטור מן המזווה. ה. וכן הורה לי הגר"א נבנצל שליט"א, והגר"י טשונר שליט"א.

<p>בית הכנסת בזמנינו</p> <p>בית הכנסת שלנו חייבים במזוזה כיון שהם לא מיוחדים לתפילה. (אהלי ישרון הערה 33).</p> <p>בית מדרש</p>	<p>חניית רכב פרטי¹. (שו"ת או נדברו חלק ג' סימן נ"ח)</p> <p>ארון גדול או מקרר שאפשר להכנס בתוכם</p> <p>חדר ארון (Walk in closet) וכדומה</p> <p>פטור ממזוזה². (אהלי ישרון הערה 26)</p> <p>חדר קירור לאחסן אוכל</p> <p>חדר קירור חייב במזוזה³. (אהלי ישרון</p> <p>סעיף יא. (אהלי ישרון הערה רע"א)</p>
--	---

ו. בתשובה שם כתב וז"ל: הנה בחדר שיש בה מכונית [טקסין] חייב במזוזה, והרבה מהם מחובר לבית אבל המיעוט שאין מחובר לבית נמי חייב שהפתח מיוחד לכניסה ויציאה לאדם ההולך שם פעמים ביום להוציא המכונית ולהכניס ומאיזה טעם שיהיה. הרבה אינם יודעים מדין זה ודיברתי עם המנהל של אגודת הרבנים ודבר עם הגר"מ פיינשטיין (שליט"א) [זצ"ל] ואמר שאין לאגודת הרבנים ליתן מודעה על כל דין של שו"ע ולדינא מסכים דחייב וכן הגר"י הענקין (שליט"א) [זצ"ל]. וכן כתב לי הגר"א נבנצל שליט"א הודפס בשו"ת מציון תצא תורה חלק א' הל' מזוזה.

והנה בשו"ת מנחת יצחק חלק י' (סימן צ"ו אות ב') נשאל בזה וכתב שגרד' הסמוך לבית, ואינו משתמש בו לצרכי הבית כלל, לא גרע מבית האוצרות החייב במזוזה, ובפרט כשהוא סמוך לביתו. אף כיון שיש דעות בפוסקים אם יש לברך על קביעת מזוזה בבית האוצרות לכן לא יברך. והוסיף שם שאם יש פתח מהחניה לבית, חייב מכח הכניסה להבית ויצטרף לקבוע בימין הכניסה מהגרז' להבית. ועי' עוד בשו"ת משנה הלכות חלק ו' (סימן קפ"ט) ובשו"ת באר משה חלק ב' (סימן פ"ב-פ"ה).

ובשו"ת תשובות והנהגות חלק א' (סימן תרמ"ז) נשאל בזה וכתב דנראה שדינו כבית האוצר וחייב, ואף שמכניסו ומוציאו מ"מ חייב, כשם שבדירה חייב אף שיוצא ונכנס כיון שזהו דרך תשמישו, אף כאן נחשב כבית האוצר למכונית שנכנסים ויוצאים בו, אבל עיקרו לאוצר, וחשובה כמו ביתו לדירה, כך מקום החניה למכונית. ולמעשה אף דאנו מחייבין במזוזה, מיהו לענין ברכה הואיל ואנו מדמין לא נעשה מעשה לברך עלה, ומקום הקביעות נראה עיקר לקבוע בימין הכניסה כשנכנס למקום החניה, ובפרט אם משתמש ומחזיק שם עוד דברים, שמשמשין בהם תמיד, דינו כדירה וחייבין במזוזה.

ודע דכל דברינו בענין מקום החניה למכונית הוא רק באופן שאינו פתוח לביתו אבל כאן ביוהנסבורג רובם עשויים באופן שנכנסים ממנו גם לבית, וכה"ג חייבים לכו"ע מדין בית שער לבית, וקובע בברכה, והנה בחנות או משרד שאין ישנים שם כלילה אין לקבוע מזוזה בברכה [דה"ח דעת קדושים מסגרת השולחן ועוד] ודלא כמו שנוהגים היום כשפותחים משרד מזמינים ציבור לקביעת המזוזה ומברכים עליה, אבל אם יש משם פתח לדירה חייבת במזוזה בברכה, עכ"ל.

ז. וכ"כ בשו"ת באר משה חלק ב' (סימן צ"ג) ובשו"ת משנה הלכות חלק ד' (סימן קל"ט).

ח. ראה בשו"ת עמק התשובה חלק ג' (סימן פ"ג) וכן פסק מרנ"ח קניבסקי שליט"א והגר"א נבנצל שליט"א שחייב במזוזה אם יש בו שיעור ד' על ד', ודלא כמ"ש בשו"ת באר משה חלק ב' (סימן צ"ג) ובספר חובת הדר (פרק ב' הערה י"ב).

סוכה בחדר שמסירים משם הגג

(פתחי שערים וספר הבית סימן כ' הערה כג בשם מרן זצ"ל)

סוכה שעשוי מחדר שדרים בו כל השנה ומסירים ממנה הגג חייב במזוזה^ט. (שו"ת אגרות משה חלק ה' או"ח סימן מ' אות א')

משרד פרטי אצל חברה גדולה

פתח חירום emergency exit

ישראל שעובד אצל חברה גדולה של גויים, והביאו לו חדר משרד מיוחד עבורו בכדי לעבוד שם, הרי הוא חייב לקבוע שם מזוזה, מיהו אין להתחיל לקבוע את המזוזה עד שהישראל יודע בודאי שהוא רוצה להישאר באותו חברה. (אהלי ישרון הערה 42-43).

'פתח חרום' הנהוג בזמנינו והוא פתח אחורי הבית הסגור ועשוי ליציאה וכניסה רק לעתות חרום כגון שריפה וכדומה רח"ל - פטור ממזוזה^ז. (אהלי ישרון הערה ק"מ)

חדרים בבית אבות בבעלות ישראל

פועל כמושרד אצל גויים ישראל שהוא רק פועל ועובד אצל משרד של גוי או אצל חברה של גוי פטור מלקבוע מזוזה שם. (אהלי ישרון הערה 44).

ישראל שיש בבעלותו בית אבות, חייב לקבוע בחדרים מזוזות. (אהלי ישרון הערה 37).

בית מלון בבעלות ישראל

חדר שינה באונייה גדולה ocean liner חדר שינה באונייה וכדומה פטור מלקבוע בו מזוזה^ח. (אהלי ישרון הערה 50).

בית מלון וכדומה שהוא בבעלות ישראל אע"פ שלא דר שם חייב לקבוע בחדרים מזוזות. (אהלי ישרון הערה 39).

חדר שלפני בית הכסא שמויעד לנטילת ידיים

חדר מיוחד למת בבית הלויים חדר מיוחד עבור השארת המת בבית הלויים חייבים לקבוע מזוזה. (אהלי ישרון הערה 52).

חדש שלפני בית הכסא, שעיקר תשמישו לנטילת ידיים לבית הכסא (כמו שמצוי באולמי החתונות) פטור ממזוזה, וכן בית שער שמביא לבית הכסא פטור ממזוזה^ט.

ט. וז"ל: שפשוט שמעולם לא יצאה ידי חובו מזוזה אף בחג, מאחר שהוא דירת קבע כל השנה. וכן כתב בפשיטות בעה"ש ביו"ד סימן רפ"ו סעיף כ"ז, דסוכות העשויים בחדר שדרין בה כל השנה ובסוכות נוטלין הגג ומסככין אותה, דגם בסוכות חייבת במזוזה שהרי עכ"פ היא דירה קבועה לכל השנה כולה. ולא מובן כלל טעם הפמ"ג, והפר"ח שהביא בשע"ת שפורטין, ועי' עוד בתשובה מדוע אין חשש תעשה ולא מן העשוי. וכן ראה בשו"ת שבט הלוי חלק ב' (סימן קנ"ג).

י.

יא. ראה עוד בשו"ת חיי הלוי חלק ב' (סימן ס"ז אות יד).

יב. ואף אם הוא דר שם ל' יום או יותר אינו אלא דירת עראי ופטור היות שידוע ומפורסם לכל שהדרים שם אינם הבעלים של הספינה ולכן אין לדמותה לשוכר בית דמחזי כשלו לאחר ל' יום. וכ"כ בשו"ת באר משה חלק ב' (סימן פ"ח) ובשו"ת שרגא המאיר חלק ג' (סימן י"ט), מיהו בשו"ת מנחת יצחק חלק ב' (סימן פ"ב) פסק שצריך לקבוע שם מזוזה.

מעלית

מאמירת הברכה עד יום השלישי, יכול לעשות כן ובלבד שהוא יגע במזוזה לפני שהוא מברך. ועדיף אם הוא יוריד את המזוזה ויקבוע אותו שנית לפני הברכה.⁷¹ (שו"ת אגרות משה חלק ג' יורה דעה סימן קע"ט).

מעלית או דלת שנכנס לתוך מעלית פטור ממזוזה⁷². (אהלי ישרון הערה 66).

השוכר חדר ליותר מל' יום

ישראל ששוכר חדר לדור בו ליותר משלושים יום חייבים לקבוע שם מזוזה עם ברכה. ואם אחד רוצה לקבוע המזוזה ולמנוע

שכר חדר ועזב אותו לתקופה לפני ל' יום אפילו מי ששכר חדר כדי לדור בו ליותר

יג. ראה בשו"ת מנחת שלמה (תנינא ב-ג סימן ק' אות ה') שנשאל אודות חיוב קביעות מזוזה במעלית וז"ל יתכן שאין חיוב במזוזה לא בכניסה ולא ביציאה של פתח חדר המדרגות אשר דרכו נכנסים למעלית ויוצאים ממנה, וגם לא בפתח המעלית עצמה כי אין כאן פתח וכניסה, כי המעלית עוברת ממקום למקום ואינה עשויה לבית וממילא פטורה אף על פי שיש בה ד' על ד', וגם הפרוזדור או חדר המדרגות פטורים כי אין שם פתח אלא בור פתוח שאי אפשר לצאת ולבוא דרך אותו פתח אלא אך ורק ע"י המעלית (שהיא כמו סבל שמעלה ומוריד את האדם) שמסתלקת תיכף מהפתח, ושוב נשאר בור פתוח ולכן אפשר שאין זה נחשב לפתח ואינו קבוע כסולם לעליה דחשיב כמדרגות, רק רואים את המעלית שעוברת ע"י חשמל כסוס שנושא תיבה זו והסוס צמוד ועומד לרשותו של בעה"ב לכניסה ויציאה מהבית בכל עת ובכל שעה שהוא רוצה. אך אעפ"כ הואיל ובתורה כתוב מזוזה ביתך ולא נזכר פתח, ומכיון שבזמננו כך רגילים ליכנס ולצאת מהבית, טוב לקבוע מזוזה בימין הכניסה לפרוזדור בלי ברכה.

וכן בשו"ת בצל החכמה חלק ג' (סימן פ') פסק לפטור את המעלית ממזוזה וטעמו, משום שכל שהבית שער אינו קבוע כלל דומיא דסוכת החג בחג בודאי דגם הראב"ד ורש"י יודו דפטור ממזוזה אפילו כשהוא משמש בית שער לבית קבוע, ואפילו יש בו ד' על ד', ע"י שם כמה תשובות בענין זה.

וכן דעת הבאר משה זצ"ל בספרו חלק ב' (סימן פ"ח). וע"י עוד בשו"ת מנחת יצחק חלק ד' (סימן צ"ג) שכתב שהמיקל לא לקבוע מזוזה במעלית יש לו על מי לסמוך.

מיהו כדעת המחייבים גם כן מצאנו בשו"ת אבן ישראל חלק ט' (סימן ק') וע"י שם במה שתמה על דברי המנחת שלמה, ובשו"ת תשובות והנהגות חלק ב' (סימן תקמ"ז). וראה עוד בקונ' שאלות המצויות במזוזה (דינר) (פרק ג' שאלה ט"ז) שהביא מהגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל שיש לקבוע מזוזה בפתח למעלית בלי ברכה, ובקומת קרקע קובעים בצד ימין של הנכנס לתוך המעלית, על צורת הפתח של הקיר (ולא במעלית עצמה). ובשאר קומות בצד ימין של הנכנס מהמעלית לכיוון הקומות, ובברכה. וטעמו משום שאפילו אם נימא שאין למעלית ומקומו שם חדר, מ"מ לא גרע מאילו בא מהרחוב לקומות, שחייב במזוזה עם ברכה.

וע"י בספר קובץ מבית לוי יורה דעה הל' מזוזה (סעיף י"ז) שהביא דעת בעל שבט הלוי זצ"ל שכיון שהמעלית אינה קבועה, יש לקבוע תמיד מימין היציאה מהמעלית, ולא מימין הכניסה לה, גם בכניסה הראשונה למעלית. וע"י עוד בשו"ת אבני ישפה חלק ח' (סימן קל"ג ענף ח').

ולענין תשלום דמי המזוזה עיין בקונ' שאלות המצויות במזוזה שם (הערה ל"ז) שהביא דעת בעל שבט הלוי זצ"ל שתשלום המזוזה, מונח על כל דיירי הבנין, וכולם צריכים להשתתף בתשלום המזוזה על כל הקומות. ולפי זה נראה שהועד הבית יוכל לחייב את כל הדיירים בזה. וע"י עוד בספר עמק המשפט הל' שכנים (מהגר"י כהן) שהביא פסק מבעל שבט הלוי לגבי התחייבות לאלו שדרים בקומות קרקע בהשתתפות ועד הבית של המעלית אפילו שהם לא משתמשים במעלית.

יד. בתשובה שם כתב "ודאי ראוי להחמיר בדירה שדעתו לקביעות לקבוע מיד דהא דעת סדור דה"ח לבעל חו"ד שחייב מיד ומקורו מהש"ך כדאיתא שם בנחלת צבי ולכן אף שרוב האחרונים חולקין עליו מהראוי

מזוזה מיד. טו (שו"ת אגרות משה חלק א' יורה דעה סימן קע"ט).

שכר מקום עבור כמה ימים בשבוע
מי ששוכר מקום רק לכמה ימים מהשבוע
פטור ממזוזה. (אהלי ישרון הערה 85).

אם מותר לדור במקום שאין מזוזה
מי שנמצא במקום שאין מזוזה מותר
להשאיר שם, וכגון חדר שהבעל הבית היה
חייב לקבוע שם מזוזה ולא קבע, עדיין מותר
להכנס לתוכו. (אהלי ישרון הערה 86).

חדר קטן שיש לו כניסה לחדר גדול
אם חדר קטן יש לו כניסה לחדר גדול
פטור ממזוזה טו. (שו"ת אגרות משה יורה דעה
חלק ג' סימן קפ"א).

מל' יום ועזב את המקום לתקופה מסוימת על
דעת לחזור לשם, חייב לקבוע המזוזה ביום
השלשים. וכן אם ישראל שוכר חדר ויש
סיכוי שבעל דירה ירצה שהוא יעזוב את
המקום לפני ל' יום מ"מ ביום שלשים הוא
חייב לקבוע מזוזה. (אהלי ישרון הערה 81-80).

דר בדירה יותר מל' יום ורוצה לצאת משם כל יום
מי שדר בדירה ורצה לצאת משם לפני
שלשים יום, ובמקרה יצא שנשאר שם אחרי
ל' יום אבל הוא רוצה לצאת משם כל יום
פטור מלקבוע מזוזה. (אהלי ישרון הערה 82).

דירה לקיץ (Bungalow)
אין חיוב לקבוע מזוזה בדירת קיץ (דירה
קטנה שדרים שם רק בימות הקיץ) אא"כ
דרים שם יותר מל' יום, וראוי לקבוע שם

להחמיר. וכן נוהגין העולם בדירה ששוכרין לקביעות שאין מחכין. ורק בדירות ששוכרין בקאנטרעס לימות הקיץ
יש אולי לחכות משום דהתם הוא בעצם עראי אף אם חושב להשהות יותר מל' יום דעצם הדירה שם הוא עראי
וכ"ז שידמין לו שיותר טוב לפניו לילך בחזרה לביתו הקבועה בעיר ילך משם. ובדירות אלו יודה גם הדה"ח
שפטור קודם ל' אבל בדירה הידוע שהוא לקביעות יש להחמיר.

וכן בספר מזוזות ביתך (ס"ק ע"ו) הביא מה שכתבו האחרונים שאם רוצה יכול לקבוע מיד וא"צ אח"כ להוריד
המזוזה ולחזור ולקבעה. ודע דיש ראשונים דס"ל שאם שכרה ליותר משלשים יום חייב במזוזה מיד וכן יש
לנהוג כיון דגם לדעת הפוטרים מותר לקבוע מיד כנ"ל.

ולענין מי שנכנס לבית שכור כיצד מודד מתי חייב לקבוע שם מזוזה בזמן שבא לגור שם בפועל, או אפילו
מתי שמכניס את חצפיו לשם, בשו"ת רבבות אפרים חלק ב' (סימן כ"ט אות ד') הביא ממרן זצ"ל וז"ל: בשכר
בית והכניס חפציו דלא דר שם האם חייב במזוזה. או דיש לזה דין כבית האוצר או דאין לזה דין כבית האוצר.
ויתכן היות דאין משתמש בזה אין לזה דין כבית האוצר. וכן נוטה דעת מו"ר הרה"ג ר' משה פיינשטיין [זצ"ל].
טו. נשאל שם בתשובה וז"ל: מה ששאל ידידי אם לקבוע המזוזה תיכף או לחכות עד לאחר שלשים יום שיהיה
מחוייב בבית שכורה ושאלה. עיין בפ"ת יו"ד סי' רפ"ו ס"ק י"ז בשם אשל אברהם דרשאי להחמיר וגם לברך
קודם ל' יום ובנחלת צבי לבעל הפ"ת נשאר בצ"ע דאולי יותר טוב לחכות עד שיתחייב. ולע"ד ודאי ראוי
להחמיר בדירה שדעתו לקביעות לקבוע מיד דהא דעת סדור דה"ח לבעל חו"ד שחייב מיד ומקורו מהש"ך
כדאיתא שם בנחלת צבי ולכן אף שרוב האחרונים חולקין עליו מהראוי להחמיר. וכן נוהגין העולם בדירה
ששוכרין לקביעות שאין מחכין. ורק בדירות ששוכרין בקאנטרעס לימות הקיץ יש אולי לחכות משום דהתם
הוא בעצם עראי אף אם חושב להשהות יותר מל' יום דעצם הדירה שם הוא עראי וכ"ז שידמין לו שיותר טוב
לפניו לילך בחזרה לביתו הקבועה בעיר ילך משם. ובדירות אלו יודה גם הדה"ח שפטור קודם ל' אבל בדירה
הידוע שהוא לקביעות יש להחמיר, עכ"ל.

טז. ודינא דרעק"א דחדר פחות מד' אמות שלפנים מחדר הגדול חייב במזוזה דנידון כאויר וחייב מצד הגדול

שנכנס לתוך "הול" הדלת לא צריך מזוזה. (שם הערה 101).

מרפסת בלא תקרה אם חייב במזוזה מי שיש לו מרפסת ואין על גביו תקרה מ"מ הוא חייב במזוזה משום שהרבה מהמרפסות עשויים בלי תקרה. (שם הערה 106).

דלת שננסת לגג אם חייב במזוזה דלת או כניסה לגג חייב במזוזה אפילו אם אין מעקה בגג. (שם הערה 109).

משקוף ומזוזה אחד אם חייב לקבוע שם במקום שיש משקוף ושתי מזוזות חייב לקבוע שם מזוזה, מיהו אם יש שם רק צד אחד ומשקוף קובעים מזוזה בלא ברכה, מיהו אם המזוזה הוי שם לנוי וכדומה אין קובעים מזוזה בכלל. (שם הערה 116).

המזוזות עקומים האם קובעים שם מזוזות לכתחילה קובעים מזוזה רק על מזוזות ישרים, במקום שהמזוזות עקומות קובעים מזוזה שם בכל אופן. (שם הערה 121).

קביעת מזוזה אם המזוזות עולים לתקרה ואין שם משקוף

אם אין משקוף על גבי המזוזות והם

חדר שראוי לשימוש אבל הוא קטן

בחדר שהוא ראוי לשימוש למרות שהוא קטן שכבר נחלקו החמודי דניאל ועוד אחרונים הובא בפתחי תשובה. קיימא לן שפטור מלקבוע שם מזוזה. (ספר זכרון שושנה עמוד ק' הערה ג')

פרוזדור לפני חדר גדול אם חייבים במזוזה

פרוזדור שנכנס לתוך חדר גדול או שמשארים שם חפצים וכדומה, חייב לקבוע שם מזוזה בכניסה שלו, אע"פ שאין בו שיעור גודל המינמלי. (אהלי ישרון הערה 93).

חדר עם מחיצה שמוזיזים כל יום

חדר גדול אם מחיצה בתוכו שמפרדת צד אחד לשני, נחשב כשני חדרים לענין מזוזה, מיהו אם מזיזים את המחיצה כל יום ויום הרי החדר נחשב עדיין כחדר א'. (אהלי ישרון הערה 98). וכן אם נמצא באותו חדר מחיצה על ידי שלחן וכדומה לא צריכים לקבוע שם מזוזה. (שם הערה 99).

חדר שיש בתוכו מחיצה עם משקוף

חדר שנחלק לשתיים על ידי מחיצה ויש במחיצה פתח עם משקוף וקורה, אע"פ שאינו מגיע לתקרה חייב לקבוע בו מזוזה". (אהלי ישרון הערה 100).

חדר שאין בו הגודל לחייב במזוזה אבל נכנס לתוך "הול"

חדר שאין בו ד' על ד' בכלל אע"פ

כפתח לשוק, הוא תמוה דפשוט שכניסה מחייב ולא יציאה ולכן כיון שהוא לאויר כזה שא"א להיות כניסה משם אלא יציאה אין שייך לחייב. וגם אם נידון חדר הקטן כאויר דשוק מ"ט לא יתחשב הגינה באויר דשוק לחייב אף אם גינה עיקר מצד היציאה מהבית. וגם אם יציאה מהבית מחייב מ"ש לשוק מלגינה וכי נאמר שוק בתורה. ולכן חדוש זה שאמר מסברא צ"ע ולמעשה אין לחייב. וכבר הסכימו עם זה הרבה אחרונים, ודלא כמ"ש בחזון איש הובא בספר חוט שני הל' מזוזה ועוד ואכמל".
 יז. ראה עוד בספר חובת הדר (פרק ז' סעיף י').

עולים לתקרה אין חיוב לקבוע מזוזה שם י"ח. (שם הערה 125).
מזוזה אם לא משתמשים בו ליציאה רגילה. (שם הערה 140).

משקוף שמחויק ויילון או דלת שזזה
אין קובעים מזוזה במקום שהמקוף מחיזק את הווילון או דלת זזה וכדומה, כיון שאינו נחשב כמשקוף אלא כמשמש דלתות י"ט. (שם הערה 127).

הלון הנפתחת ליציאת חרום מאש fire escape
חלון שנפתחת למקום שמיועד ליציאה בשעת שריפה אינו חייב במזוזה אא"כ הוא נפתחת כמו דלת רגילה. (שם הערה 141).

הסירו דלת לגמרי או שסגרו אותו משימוש
אם הסירו דלת לגמרי ממקומו או שלקח מסמרים וסגר את מקום הדלת לגמרי אין קובעים שם מזוזה. (שם הערה 130). ובלבד שיש עוד כניסות לתוך החדר הזה (שו"ת אגרות משה יורה דעה סימן קע"ז).

כניסה לגינה ולגן
חייבים לקבוע מזוזה בכניסה לגינה וגן אם יש שם קיר והיציאה וכניסה יש בזה תועלת, כגון קיצור דרך וכדומה. (שם הערה 146).

שני דלתות ויש עמוד ביניהם כמה מזוזות קובעים
כשיש שני דלתות ועמוד ביניהם קובעים ב' מזוזות אחד בכל דלת. (אהלי ישרון שם הערה 137).

דלת בין שתי דירות שנעול עם מסמרים
פתח עם דלת בין שתי דירות, והדיירים רוצים שאי אפשר להכנס אחד להשני, ולכן נועלים את הדלת עם מסמרים פטור מלקבוע שם מזוזה². (אהלי ישרון שם הערה 159).

חדר או הול עם כמה מזוזות ומשקופים
חדר שיש בו כמה מזוזות ומזקופים אינו חייב לקבוע בו אלא מזוזה א'. (שם הערה 138).

דלת שיש לה חרום משום אש
דלת שמיועד ליציאה מן הבית במקום של חשש אש וכדומה, אין חיוב לקבוע שם

יח. וכן דעת החזון איש ביורה דעה (סימן קע"ב) וראה עוד בספר מזוזות ביתך (ס"ק ג'), אכן בשו"ת מנחת יצחק חלק י' (סימן צ"א) פסק שיש לקבוע בלי ברכה, וכן בספר חובת הדר (פרק ז' הערה ח').
יט. אכן ראה בלקט הלכות מזוזה (דינר) שהביא דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שמכיון שהמסילה הוא לצורך הדלת, יש עליו שם משקוף, והוא ליה צורת הפתח, וחייב במזוזה, וכן בספר אגור באהליך (פרק כ"ב סעיף ב').
כ. אולם בספר קוני' המזוזה (סימן רפ"ו סעיף קע"ט) כתב דאם היה רגיל ונתבטל רגילותו לחלוטין יש להחמיר לקבוע מזוזה שם בכל אופן, וכגון שסתמו על ידי העמדת ארון וכדומה יש אומרים שחייב לקבוע מזוזה עד שיפרוץ פצימי הפתח ויבטל הפתח לגמרי. מיהו אפילו לדעה זו בנשכר חדר אחד לבעל הבית אחר וסתמו הפתח האמצעי שבין שני החדרים כדי שתהיה דירה נפרדת, ודאי נפטר הפתח ממזוזה אע"ג שלא פרץ את פצימיו, וכן הסכמת הרבה פוסקים, ראה שם במקורות.

ובלבד שיהא בתוך שלוש וחצי אינטש מהפתח. (אהלי ישרון הערה 187)

החצר אין בו שיעור ד' על ד'. (אהלי ישרון הערה 162)

מזוזות גבוהות היכן קובעים המזוזה

בענין הג"ל כשיש כניסה מהרחוב

במקום שהמזוזות כל כך גבוהות שאי אפשר ליגע בו אף אם יקבע אותו בתוך שליש העליון, יש לקבוע אותו במידת הבינוני של הכתפיים של בני אדם^כ. (אהלי ישרון הערה 192)

אם יש כניסה לחצר מהרחוב יש לקבוע המזוזה על הפתח לתוך הבית בצד ימין מהכניסה של החצר לתוך הבית. (אגרות משה שם)

הסירו המזוזות אם חוזר וקובע אותו שוב אח"כ

קביעת מזוזה על ארון שהוא צמוד לדלת

אם הסיר המזוזות עם המזוזה קבועה עליו, וכעת חוזר ומחזיר את המזוזות לדלת יש להוריד את המזוזה ולקבוע אותו שוב משום תעשה ולא מן העשוי. והיינו אפילו אם הקיר היה עומד במקומו כל הזמן. (אהלי ישרון הערה 206)

אין לקבוע מזוזה על ארון שהוא צמוד לדלת וכדומה אע"פ שהוא קבוע שם הרבה שנים עם מסמרים. (אהלי ישרון הערה 175)

קביעת מזוזה ליד דלת הזוה

חדר שמכרו לגוי אם צריך להוריד את המזוזות

מזוזה בכה"ג^{כא}. (אהלי ישרון הערה 176)

אין צורך להסיר ולקבוע מחדש חדר שמכרו לגוי עם החמץ לפסח^{כב}. (שם הערה 208)

כשאין מקום לקבוע המזוזה על המזוזה

אם המזוזה יהיה מכוסה מהדלת כשתפתח, יש לקבוע על גבי הפתח מבחוץ

כא. בספר חובת הדר (פרק ח' חלק ג' אות ח') כתב שיש לדון באותם פתחים שיש בהם דלתות המתקפלות שכאשר הן נפתחות מתקפלות לצדדים, וכן בדלתות הזוה, ולפעמים גם כאשר הן נפתחות ומקופלות עד כמה שאפר, עדיין נשאר טפח רחוק מהמזוזות עד מקום הפתח. ולדינא כתב שם שאי אפשר לקבוע מזוזה במזוזות הפתח שהיא רחוקה מחלל הפתח, וגם לקבוע המזוזה בדלת עצמה אין נראה נכון, שאע"פ שאפשר לדון את הדלת עצמה כשהיא מקופלת כמזוזות הפתח, מ"מ שם דלת עליה.

ולכן מהכון בפתחים כגון אלה, ואי ארסר לסדרם שיפתחו באופן שלא ישאר טפח מן המזוזה עד חלל הפתוח, שיקבע נסר בכל גובה הפתח או לכל הפחות בוגבה עשרה בקצה הפתיחה ולקבוע שם המזוזה, ואף אם הנסר לא היה מכוון תחת המשקוף ממש, נראה דלית לן בה, כיון שהפתח עצמו יש לו מזוזות ומשקוף, עכ"ד. כב. ע"י בספר חובת הדר (פרק ח' חלק ב' אות ב').

כג. וטעמו משום דהיות שהחדר אינו שכור אצלו אלא לימי החג והנכרי אינו שם וגם אינו מקפיד אם הבעל הבית נכנס שם בכל עת שירצה. וכן דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל הובא בקובץ לקט הלכות מזוזה (דינר) דכיון דבשעת קביעותה היה בחיוב, אפילו באמצע נעשה פטור, אינו נחשב ל'תעשה ולא מן העשוי'. ועוד דלפי מש"כ בשטר מכירת חמץ, שיש ליהודי זכות דריסת רגל להוציא משם דברים, נמצא שעדיין יד ליהודי שייכות ולא נפטר לגמרי מחיוב מזוזה.

וכתב לי הגאון רבי יוסף שוב שליט"א וז"ל מהגאון רבי שריה דבליצקי זצ"ל שמעתי דאי"צ לקבוע מחדש.

קבע ב' מזוזות על דלת אחד מה עושים

המזוזה ראשונה כ"ה. (שם הערה 112)

אסור לקבוע ב' מזוזות בדלת א', כ"ד ואם

קבעו מזוזה שניה על הדלת משום שהיה

ספק אם הראשון היה כשר, יש להסיר רק את

לכתוב מילים נוספים במזוזה

אסור להוסיף שום מילה על המזוזה,

ומהגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א שמעתי דראוי לחשוש לשיטות דיש לקבוע מחדש.

כ"ד. ראה פתחי תשובה (סימן רצ"א ס"ק ב'), ובשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א' (סימן קפ"ג) כתב וז"ל בדבר שזה עשרים שנה שנקבעו המזוזות בבית אביו ובמשך זמן ארוך הזה נצבעו הרבה פעמים בזמן שצבעו את כותלי הבית ואי אפשר עתה לנוטלן כדי לבודקן בלי עשיית פרץ אם רשאי לקבוע מזוזות אחרות מצד איסור בל תוסיף ואם יש איזה עצה לסלק הבל תוסיף ולהכשיר. הנה בפ"ת יו"ד סימן רצ"א סק"ב הביא מספר חמודי דניאל שאסור משום בל תוסיף, ומדלא כתב העצה שיש לכאורה שיחשוב שהמצוה מקיים רק במה שקובע עתה והישנות ישארו שם לגניזה משמע דאוסר גם כזה.

ויש להביא ראייה לזה שאסור מהא דמנחות דף מ' בהטיל למוטלת שא"ר פפא דאם לבטולי לראשונות קא מיכוין ליכא בל תוסיף ומ"מ לא הוכשר אלא כשחותך אותם ולא כשאיכא שתי הציציות הראשונות והאחרונות כדאייתא ברמ"א סעיף ו'. ועיין בט"ז סק"ט שמפרש דלשון ב' דרש"י שהביא הרא"ש כשר באחרונים אפילו איתנהו עדיין הראשונים כיון שבטלום, אבל מסיק דהטור ורי"ו פסקו כלשון ראשון דדוקא אי חתך את הראשונות כשר באחרונות וכן פסק הרמ"א, וכתב שם טעם דאע"פ שנתכוין לבטל מ"מ כיון שיש באותו מעשה כדי לחייב משום בל תוסיף כל זמן שלא חתך את הראשונות ואין ראוי לקיים כן ע"כ לא הוה עדיין שם מעשה עד אחר החתיכה עיין שם ובפמ"ג. ולכן אף שפסול אולי לא שייך מצד הוספה במזוזה אלא בציצית דכל המוסיף גורע מ"מ מה שאין ראוי לקיים כן אף שנתכוין לבטל שליכא בל תוסיף שייך גם במזוזה.

וגם אפשר גם במזוזה בשתי מזוזות כשרות יש אולי לפסול להרמב"ם שפוסל בשני לולבים כשרים אף שהאי לחודיה קאי לטעם המ"מ בפ"ז מלולב ה"ז וכן סובר המג"א /או"ח/ בסימן ל"ד סק"ג בשתי זוגות תפילין כשרים וכן הגר"א שם וכיון שפוסל בכשרים שעושה המצוה בשניהם אף שכל אחד לחודיה קאי יש אולי למיפסל גם במזוזה. ורק שכיון שביטל את הראשונות שיהיו לגניזה שליכא בל תוסיף יש גם להכשיר, הא פוסק הרמ"א בציצית שפסול אף בביטל הראשונות שליכא בל תוסיף. וא"כ גם בב' מזוזות שאחד לגניזה נמי אסור ואפשר גם פסול.

והנה הב"י שם רצה לומר דלרש"י כשרה בציצית קמאי אפילו בלא פסקינהו לבתראי כשתכוין לבטולי לקמאי משום דאהניא מחשבתו לסלק איסור בל תוסיף כיון שכונתו הוא לקיים רק באחת בהאחרונות ולא בשתייהן, אבל לא מהניא לבטלם ממש כמחשבתו ונשארו הראשונות כשרות והויא קיום המצוה בראשונות ולא באחרונות היפוך מחשבתו עיין שם. ולפ"ז כשיקבעו מזוזות השניות במחשבה לקיים בהן המצוה והראשונות תתבטלנה מהמצוה ויהיו שם לגניזה תועיל שלא יהיה בל תוסיף, וקיום המצוה אם הראשונות כשרות תהיה היפוך מחשבתו שתקיים בראשונות ולא בשניות, והמחשבה תועיל לסלק הבל תוסיף. אבל עכ"פ לדינא גם הב"י לא סבר כן וכן פסקו הרמ"א והגר"א. ולהב"ח שם איכא בל תוסיף אף במתכוין לבטולי לרבא שפסקו כותיה עיין שם. ולכן ליכא שום עצה להתיר להשאיר הראשונות ומוכרחים לסלקם אף שיגרום הפסד.

והנה לבד חיוב הבדיקה דלכתחלה שהצריכו לבדוק פעמים בשבע שנים ביומא דף י"א וביו"ד ר"ס רצ"א, הרי אם צבעו על המזוזה הוא יותר חיוב ואף בצבעו בתוך שנתו צריך לבדוק כי אפשר נכנס שם לחות שגרם לקלקל האותיות ולכן קודם שצובעין מחוייבין להסיר המזוזות וכן יראה כבודו לעשות להבא. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

כ"ה. וטעמו משום דאין בשניה פסול של תעשה ולא מן העשוי כשנאמר שם אחרי שהוריד הראשונה היות שתלה השניה מחמת ספק של הראשונה ולא היה כאן איסור בל תוסיף.

ולכן אין לכתוב את המילה "בדוק" על גליון המזוזה כ"י. (שו"ת אגרות משה חלק ב' יורה דעה סימן ק"מ)

נפל מזוזה אם צריך לצום
אם נפל מזוזה על הרצפה אין צריך לצום,
אולם מן הראוי לתת צדקה כ"ח. (שם 236)

מתי מגלגלים המזוזה
רק אחרי שגלגל את המזוזה אפשר
לכסותו בפלסטיק וכדומה ולא לפני. (אהלי
ישרון הערה 218)

שכר דירה מי חייב לקבוע המזוזה
שכר דירה אפילו מישראל חייב לקבוע
שם מזוזה. ואם הבעל הבית מחזיק משרת
בביתו וכדומה שצריך לתמוך בו כל יום,
הבעל הבית חייב לקבוע המזוזה. (שם הערה

קופסא של מזוזה אם חייב גניזה
קופסא וכדומה שמחזיק את המזוזה
בתוכו צריך גניזה אע"פ שהמזוזה עצמו הוא
מכוסה בנייר פלסטיק וכדומה, כיון שהנייר
טפל להמזוזה ולכן התיק שלה הוי תשמיש
קדושה כ"י. (שם הערה 233)

הסירו מזוזות לבדיקה אם צריך להחזיר אותם
לאותו מקום
אם הסירו מזוזה לצורך בדיקה וכדומה,
אין צריך לדקדק אח"כ לקבוע אותם מזוזות
באותם מקומות. (שם הערה 162)

ובספר חובת הדר (פרק א' אות ו') כתב שב' המזוזות שקבעו בצד ימין פסולות ואם הוריד אחת מהן הוכשרה הנשאר, ועי' בשו"ת שבט הלוי חלק ח' (סימן קס"ט).
כו. עי' מה שכתב בזה בשו"ת דבר יהושע חלק ג' (סימן ג').

כו. ולענין נייר עטיפה של מזוזה, ראה בביאור הלכה (סימן קנ"ד סעיף ג' מהגר"א), וכן כתב הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו מזוזות ביתך (סימן רצ"א ס"ק ה') כדעת מרן זצ"ל. ועי' בשו"ת אבני ישפה חלק ה' (סימן כ"ה ענף א') שהאריך בכל זה לבאר שנייר שעוטף המזוזה עשויה רק לשמירה ואינה עשויה כלל לכבוד, ולכן אין לה דין תשמיש קדושה כלל. ובספר גנוזי הקודש (פרק ו' סעיף כ"ב) כתב שאם עטף מזוזה בניילון לשמירה טעון גניזה, אך אם עטפה בב' עטיפות רק העטיפה שנוגעת במזוזה טעונה גניזה, כן דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל. וברשימות הגר"י שוב שליט"א הביא ששמע מהגר"ש דבליצקי זצ"ל דטעון גניזה. ועי' עוד בשו"ת אבני דרך חלק ו' (סימן קמ"ו אות ג').

ולענין הדבק ומסמרים, ראה בספר אורח כהלכה (עמוד קס"ד) שפסק הגר"ש"ק גרוס שליט"א שהרי הם תשמיש דתשמיש ולא טעונים גניזה, וכן פסק הגר"ע אויערבאך שליט"א הו"ד ברשימות הגר"י שוב שליט"א. וראה עוד בספר חובת הדר (פרק א' סעיף י') וכן בספר אגור באהלך (פרק ד' הערה פ"ז). וכן דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שמתור לזרוק המסמרים או הדבק לתוך האשפה הו"ד בספר גנוזי הקודש (פרק ו' סעיף כ"ג). אולם ראה עוד שם שהגר"ח קניבסקי שליט"א כתב לו שיש מחמירין בזה.

כח. עי' בשו"ת לב חיים חלק ג' (סימן קל"א) ובשו"ת באר משה חלק ג' (סימן ח') ובעוד ספרי האחרונים שנקטו שלא צריכים לצום. ועי' עוד בשו"ת אפרקסתא דעניא (שם), ובספר חובת הדר להגר"י בלוי זצ"ל (פרק א' הערה מ"ג) שהביא מח' אחרונים בזה, ועי' בשו"ת רבבות אפרים חלק ד' שם שכתב דאם נפלה מזוזה נראה דאין צורך להתענות.

וראה עוד בשו"ת מהרש"ם חלק ב' (סימן רס"ד) שהביא דברי הלב חיים שם וכתב עליו דדבריו אינו מוכרחים, ומ"מ גם הוא לא חייב להתענות אלא שיפדו נפשם בצדקה ואמירת כל התהילים, וראה עוד שם דמיירי שנקרעו המזוזה בפשיעה.

הורדת מזוזות מהודרות ונתינת מזוזות כשרות
תחתיהם

שהמזוזה כשרה אין להחליפה. (מסורת משה
חלק ד' (עמוד ש"ג))

מותר לאדם לפני שעוזב איזה בית
להוריד המזוזות המהודרות שקבע שם ולשים
מזוזות סתם, ויכול לעשות כן גם מיד לפני
שעוזב, ומזוזות שאין יכול להורידם יכול
לבקש ממי שבא לגור אח"כ שישלם לו
עליהם. (מסורת משה חלק ג' עמוד ער"ה להגר"ש
פורסט שליט"א)

אם יקח כמה ימים לבדוק את המזוזות מתי
מורידים אותם

מי שיודע שיקח לו כמה ימים כדי לבדוק
את כל המזוזות בבית אין להוריד אותם עד
שיודע שיכול להחליף אותם עם מזוזות
אחרים בשהיית זמן מועט. (אהלי ישרון הערה
310). ואין לברך על קביעת המזוזה
שמחליפים אותו כ"ט. (שם הערה 311).

החלפת מזוזה כשרה במזוזה מהודרת כשאנו יוצא
מביתו

ברכה על קביעת מזוזה שהוסרה לצורך צביעת
הבית

אם הסירו את המזוזות ממקומם בשביל
לצבוע הבית, נחשב בדרך כלל כהפסק
מספיק גדול להצריך ברכה כשחוזר
וקובעם^ל. (מסורת משה חלק ד' עמוד ש"ג)

אין כדאי שיחליף המזוזות הישנות
הכשרות בשביל מזוזות חדשות בכתב יותר
יפה, כי המעלה של כתב יותר יפה אינו שווה
לחסרון של גניזת מזוזה כשרה, שכל זמן

כ"ט. בשו"ת שבט הלוי ח"ב ריש סי' קנ"ח אות ד', ח"ד סי' קנ"ח ד"ה סי' קנ"ח, כתב וז"ל ולענין הוריד מזוזה
ישנה וקבע מזוזה חדשה פשוט בעיני דיברך שוב על חדשה, וכדעת הגאון מהר"ם שיק, יו"ד סי' רפ"ה, אלא
דראיתי לתלמידו הגאון מהרש"ג ח"א יו"ד סימן נ"ז פקפק על הוראת רבו במה שדימה מהרמ"ש מזוזה לטלית
שמבואר סי' ח' באו"ח דצריך לברך על טלית אחר, דשאני טלית דיש כאן חיוב אחר דהרי בכ' טליתות מקיים
ב' מצוות דכל טלית חיוב באנפי נפשי הוא אבל מזוזה אחרת על אותו בית לאו מצוה אחרת ומדמה לה לשופר
אחר שמביאים באמצע התקיעות שא"צ לברך כאשר הוכיח שם, ובעניותי הדין עם הרב שחייב לברך אף דודאי
אינו דומה לגמרי מזוזה לטלית אחר שהוא ממש חיוב חדש, מכ"מ גם במזוזה ברגע שהוריד הישנה נתבטל
מהמצוה ובודאי אם הי' מוריד המזוזה ע"מ לקבעה שוב הרי גם בטלית קיי"ל כה"ג דא"צ לברך, אבל בנדון
הנ"ל כיון דקאמור נתבטל מן המצוה ועושה קביעות מזוזה חדשה שלא הי' דעתו עליו בקביעות הראשון
וקביעות השני היא פעולה חדשה של מצוה שמברכים עליה בעלמא דהיינו לקבוע מזוזה והרי הוא קובע והאיך
נפטור אותו מן הברכה ההיא אלא דהגאון מהרש"ג כנראה לדעתו אויל שפסק שם בסוף הסימן דגם אם קבעה
גוי כשרה, דאין הקביעות המצוה אלא שיהי' מזוזה על הבית אמנם כבר כתבנו דבעניותי צ"ע דעת האומרים
כ"ן.

אכן כדעת מרן זצ"ל כל נקט מרנן הגרי"ש אלישיב והגרשז"א זצ"ל ראה בספר הליכות שלמה ה' תפילה.
ל. ע"י בפתחי תשובה (סימן רפ"ט ס"ק א') שהביא אחרונים שהסתפקו בזה. והערוך השלחן (סימן רפ"ט סעיף
ד') כתב דאם נטלו מזוזה מהפתח לבדקה ונמצאת כשרה, וחוזר וקובעה אין צריך לברך, כמו הפושט טליתו
לפי שעה לחזור וללבוש דאינו מברך, ואם קבעה לאחר יום ודאי דמברך, עכ"ד. ונראה דנקט כפשיטות דאם
הסיר את המזוזה לפי שעה ודאי אין לברך ואם לאחר יום ודאי יש לברך. אמנם באמת כדברי מרן זצ"ל מצאנו

אם יכול להוריד כל המזוזות בבת אחת לצורך
 בדיקה
 אחד יכול להוריד כל המזוזות בבת אחת לצורך
 בדיקה ולא צריך להמתין לבדוק אחד
 אחד בפני עצמו לא. (שו"ת רבבות אפרים חלק ה'
 סימן תקמ"ח)

בפוסקים שחששו לברך על קביעתו בחזרה אם היה הסיח הדעת אפילו אם לא עבר יום, דהנה בשו"ע הרב (סימן כ"ה סעיף כ"ג) כתב לענין תפילין דב' או ג' שעות הוא היסח הדעת וצריך לחזור ולברך, ולענין סוכה (סימן תרל"ט סעיף י"ג) כתב שעה או שתיים. ובספר אמרי יעקב הלכות אר"י (סימן א' ביאורים ד"ה מזוזה מיד) כתב דנראה דעכ"פ אם הוריד המזוזות בבוקר לתתם לבדיקה וקיבלם בחזרה בערב או אחרי הצברים דבזה ודאי הרי היה לו היסח הדעת כמשך היום וצריך לברך, וכן בספר חובת הדר (פרק י"א ס"ק כ"ו) כתב נמי דלכאורה נראה דהפסק של ב' וג' שעות הוא הפסק.

ובספר קונטרס המזוזה (סימן רפ"ט סעיף ה') כתב דאם הסיר המזוזה לבדוקה ומצאה כשרה וחזור וקובעה מיד יש אומרים שצריך לחזור ולברך ויש אומרים שאינו מברך וראוי לחוש לדעה זו שספק ברכות להקל, ואם בודק כמה מזוזות נכון להחליף המזוזות של הפתחים של זה בזה ואז הסרת המזוזה אינה היסח הדעת, אבל אם הולך לסופר ומשאיר לבדוק בעת שיתפנה הסופר וחזור וקובעה כעבור כמה שעות וכדומה שמסיח דעתו ודאי מברך לכ"ע.

לא. והנה יש לעיין מתחילה האם חייבים לקבוע מזוזה בבית כשמוריד אחד לצורך בדיקה, ומצאנו מבוכה גדולה בספרי הפוסקים האחרונים, בספר עמק ברכה (מזוזה אות י"א) כתב דצ"ל דחכמים לא הטריחו כולי האי ליזור ולקבוע מזוזה אחרת, ולא הצריכו אלא בדיקה, ויש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה ולבטל עשה ככה"ג לשעה מועטת. וכן הביא בשו"ת שבט הקהתי (ח"א סי' רע"ג) כשמסיר המזוזה לבדוק אפילו בזמנים שלא חייבו חז"ל לבדוק אין מחויב לחפש מזוזה להניח בנתיים, ואם יכול להניח בנתיים מזוזה על שער הראשי כדי שלא יניח הבית בכלל בלי מזוזות תע"ב.

מאידך בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' תרמ"ג) – "הדבר תמוה היאך מוסרים מזוזה לבדיקה, הלא בינתיים נשאר הבית זמן מה בלי מזוזה ומבטלין מצות עשה דאורייתא, וצ"ל שאין איסור לגור בלי מזוזה אלא מצוה לקבוע מזוזה, ואם כל כשהוא אנוס לקיים תקנת חז"ל לבדוק, פטור ולא ביטל מ"ע, וכמבואר במרדכי שבשבת שאי אפשר להטיל ציצית, לובש בלי ציצית שאין אסור ללבוש בגד בלי ציצית, אלא מצות עשה להטיל ציצית בבגד של ד' כנפות ואם הוא אנוס פטור, וכן במזוזה הדין כן (עיין במ"א א"ח י"ג) או י"ל דדינו במשהה חמץ ע"מ לבערו שאינו עובר בהמ"ע. ומיהו אכתי לא נחה דעתי בזה שהרי מצד הדין המזוזה כשרה דנעמידנה על חזקתה, וא"כ למה לא נחייבו לקבוע מזוזה גם בזמן שנתן המזוזה לבדיקה כדי שלא לעבור על מ"ע דאורייתא, וע"כ נראה שנכון להשאיל מזוזה לזמן זה, עד אחרי הבדיקה ובוה יוצא מכל ספק, ונראה לנהוג כן עכ"פ בבית שלו שהחייב דאורייתא, ולא כדאי לבטל המ"ע אפילו רגע, בפרט לפי מה שראיתי בצל החכמה ח"ד סימן ע"א שההמיר מאד כזה, ומסיק דבמזוזה עובר כל רגע ורגע במ"ע וחייב לפזר ע"כ כל ממונו ולא רק חומש אבל בשכירות שהחייב מדרבנן אולי יש לסמוך על המנהג להקל".

ולענין נידון דידן ראה ברבבות אפרים ח"ה סי' תקמ"ח, "ושאלתי לידידי הרה"ג ר' דוד פיינשטיין שליט"א וענה לי וז"ל ובענין סילוק מזוזות כמדומני שאף אאמו"ר [שליט"א] צ"ל (כוונתו למורי ורבי הרה"ג ר' משה פיינשטיין [שליט"א] צ"ל) פעם אחת סלק הכל ובדקם עכ"ל". ועניתי לו פוק חזי מאי עמא דבר דתמיד מורידים הכל בפעם אחת ובדקים. ודלא כמ"ש בספר החשוב אגור באהליך (פרק ל"ט סעי' ל"ג, "יסיר אחת מהן ויבדקה, ורק לאחר שיחזירה לפתח, יטול את השניה, כך שלא ישהה בלא מזוזה, שלא לצורך").

צבע שנשפך על מזווה

חשש שיתקלקל או שיגנבו אותו. (אהלי ישרון
הערה 523).

אם צבע נשפך על מזווה אפילו בתוך
מכסה צריך להסירו ולבדוק אותו אם
התקלקל משהו. (שם הערה 213).

הורדת מזוזות מדלת שחסמו אותו

הורדת המזוזות מבית שמחריבים אותו לבנותו
מחדש

מי שחסם את הדלת או הוריד את
המשקוף כדי לסגור את מקום של הדלת יכול
להוריד את המזווה משם, מיהו אם חסם את
הדלת רק עם מסמרים וכדומה אין להוריד
אותם. (אהלי ישרון הערה 326)

מי שמחריב את ביתו וכדומה אין להוריד
את המזוזות משם עד יום האחרון לפני
שמתחילים לעשות את השיפוצים. (אהלי ישרון
הערה 423).

להוריד מזווה כשצובעים את הבית

להוריד מזוזות מבנין שמוכרים לגוי

יכול להוריד את המזוזות כשצובעים את
הבית לפני שדייר חדש נכנס לתוכו וכדומה,
ואין חייב להחזיר אותו אחרי הצביעה לב.
(שו"ת אגרות משה חלק ד' סימן מ"ד אות א')

ישראל שיש לו בנין ומוכר אותו לגוי אין
להוריד את המזוזות מהכניסה אם עדיין
נשאר דיירים ישראלים בתוך הבנין. (אהלי
ישרון הערה 023).

לכתוב על המזווה עצמו

להוריד מזווה מדירת קיץ כשיש חשש שיגנב

אנו מחמירים הרבה לא לכתוב שם
תוספת מילים על גבי המזווה מכל צד לב.
(שו"ת אגרות משה חלק ב' סימן ק"מ)

אין להוריד מזווה מדירת קיץ אא"כ יש

לב. ז"ל התשובה יכול כתר"ה לסמוך על הגאון הרי"א הענקין זצ"ל, ששמע ממנו דאמר שהדרך במדינה זו
שאינן שום אדם נכנס לבית אא"כ צבע אותה תחילה בעה"ב, וכשצובעין הא מוכרחין להסיר את המזווה שלא
תתקלקל, ורשאי ממילא ליטלם. וממילא אף שעדיין לא השכיר, יש להתיר לכתר"ה שיטלם גם תיכף אף שעדיין
יעברו איזה ימים עד שיצבעו.

אכן בספר אגור באהליך (פרק מ' דפו"ח הע' ל"ה) כתב דמה שמסירה לצורך עצמו אי"ז מתיר לו שלא לדאוג
לנכנס. והנה באגרו"מ (יו"ד ח"ד סי' מד) כתב בשם הגר"י הענקין שבארה"ב שרגילים לצבוע את הבית קודם
שנכנסים לדור, יכול היוצא ליטול את המזוזות. ולכאורה כוונתו דכיון שבלא"ה יצטרך הנכנס לדאוג לקבוע את
המזווה, אינו מגרע בזה שנוטל את המזווה, ודלא כמש"כ לעיל שיש איסור בעצם הנטילה. אך הדברים נסתרים
מדברי השיט"ק שהבאנו לעיל שאיסור הנטילה הוא שמא לא ישיג הנכנס מזווה. ובס' כתבי הגר"י הענקין
(באות מד) ראיתי שכתב שיש להסיר את המזוזות לפני שצובע, עכ"ד. ואין כל זכר להיתר כללי להסירה בארה"ב.
ונראה לדחוק שכונת האגרו"מ רק שבארה"ב מותר להחליף את המזווה, ואף שס"ל שבעלמא אסור להחליפה,
היכא שבלא"ה דרכו ליטלה מהפתח לצורך הצביעה, רשאי אף להחליפה קודם אותו זמן, וכמש"כ בסעיף ח
שאפילו כשנטלה באיסור יכול להחליפה.

לג. בשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב' (סימן ק"מ) החמיר מאוד בזה וז"ל מה שיוסיפו בפנים המזווה אף
בלא צבע כלל, ואף בחק תוכות, ואף סימנים בעלמא, נפסלה המזווה וכן בתפילין וס"ת. לכן אלו המזוזות
שנחקקו מבפנים אותיות נבדק פסולים וצריך להסירם. וכשיסירו יוכשרו ואם יסירו באופן שלא יוכלו להכיר
האותיות אף שישאר איזה רושם נמי יוכשרו, עכ"ד. וראה עוד במסורת משה חלק ג' (עמוד רע"ח).
ראיתי בשו"ת אהל אריה חלק א' (קאטץ, סימן ק"ט) שנשאל אם מותר לכתוב מבחוץ נבדק והשיב, דהרי איתא

בהלכות מזוזה שאסור להוסיף בה מאומה. וכן כתב הרמב"ם שאפילו הוסיף מבפנים אות אחת פסול וכן כתב הטור בשם אביו הרא"ש. אבל אם לא מוסיפין דבר בכתיבת הפרשה רק מוסיפין התיבה "בדוק" יש שאלה בפוסקים. יש אומרים דלכתחילה אין מוסיפין כלום אפילו התיבה בדוק אבל בדיעבד כיון שניכר דלא הוה הוספה בפרשה עצמה כשר בדיעבד. אכן ולדינא הסיק בשו"ת אהל אריה שכיון שמצוה של מזוזה הוא גדול עד מאוד כדאיתא בדרכי משה בשם מהר"ם שמובטח אני שכל בית שמתוקן במזוזה כהלכתה אין שד ומזיק יכול לשלוט וכו'. וכתב המהרש"ל שמזוזה בא להציל ולהאריך ימים של אדם ולהרחיב ימים של אדם ולהרחיק אדם מן החטא, ולכן צריכין להחמיר לצאת כל השיטות ולא לכתוב שום אות אפילו תיבת בדוק לא יכתבנו מבפנים.